Hoogheemraadschap van Delfland

Fietsen langs Delflands water

Vijf fietsroutes door Zuid-Holland

Overzicht fietsroutes

Route 1	**Dijken en Water** Westland	**4**
Route 2	**Groen en Water** Midden-Delfland & Waterweg	**8**
Route 3	**Polder en Water** Oostland	**14**
Route 4	**Wonen en Water** Rijswijk	**20**
Route 5	**Stad en Water** Haagland	**26**

Topografische ondergronden: ©De auteursrechten en databankrechten zijn voorbehouden aan de Topografische Dienst Kadaster, Emmen, 2006

Legenda

- Startpunt
- Hoofdroute
- Alternatieve route
- Wandelrichting
- Kerk
- Watermolen
- Gemaal
- Monument
- Vuurtoren, lichttoren
- Treinstation
- Metrostation
- Pontveer
- Ziekenhuis
- Parkeerterrein
- Camping
- Horeca
- Honden toegestaan
- Verboden voor honden
- Bushalte
- Voetveer
- Tramhalte

Afkortingen routebeschrijving

LA	Linksaf
L	Links
RA	Rechtsaf
R	Rechts
RD	Rechtdoor
ri	Richting

Fietsen langs Delflands water

Deze vijf fietsroutes van het Hoogheemraadschap van Delfland laten u een mooi gebied zien waar Delfland trots én zuinig op is: sterke dijken, uitgestrekte polders, indrukwekkende molens en gemalen, smalle slootjes, grote plassen, ouderwetse sluizen en meer. Bovendien krijgt u onderweg inzicht in het werk van Delfland.

Delfland is een dichtbevolkt en waterrijk gebied waar mensen willen wonen, werken en recreëren. Samen met de provincie, gemeenten en andere organisaties zorgt Delfland voor een goede balans tussen water, wonen, werken, milieu en recreatie. Water draagt sterk bij aan de kwaliteit van onze leefomgeving.
Als waterschap zorgt Delfland voor schoon water, sterke dijken en kaden en houdt Delfland de waterstanden op peil. Dit doet Delfland met projecten als ABCDelfland, Kadeverbeteringsprogramma, Kustversterking, Europese Kaderrichtlijn Water en het optimaliseren van de afvalwaterketen. Het gebied van Delfland wordt begrensd door de Noordzee, de Nieuwe Waterweg en de lijn Berkel en Rodenrijs, Zoetermeer en Wassenaar.
Het gebied van Delfland is opgedeeld in afdelingen om het waterbeheer gebiedsgericht aan te pakken. De fietsroutes door de afdelingen Oostland, Midden-Delfland & Waterweg, Westland en Haagland hebben elk een eigen karakter.

Veel fietsplezier!

1

Kijk voor eventuele wijzigingen in de route op www.hhdelfland.nl

Dijken en Water

In dit gebied staan veel tuinbouwkassen. Waar regenwater op andere plaatsen meteen de bodem in kan, loopt een groot deel van de neerslag in het Westland via daken van kassen de sloot in. Bij veel neerslag houdt Delfland er dan ook rekening mee dat het water in de slootjes extra snel stijgt. De route voert voor een belangrijk deel langs dijken en kaden, waarmee Delfland het gebied veilig houdt. De duinenrij langs de kust wordt ook wel 'zeewering' genoemd. Bij het boezemgemaal Westland krijgt u een indruk van de manier waarop Delfland het water, via het Oranjekanaal, het gebied uit pompt.

Route Westland

Lengte
29 km

Start- en eindpunt
Korte Kruisweg,
dorp Maasdijk
(gemeente Westland),
via A20/Coldenhove.

Goed om te weten
Nabij de route ligt het Keringhuis, bij de Maeslantkering in Hoek van Holland. Wilt u de fietsroute met een tentoonstelling combineren, dan is een bezoek aan dit Publiekscentrum Water de moeite waard.
www.keringhuis.nl

In verband met werkzaamheden door Delfland langs de kust kan het zijn dat u wordt omgeleid.
www.hhdelfland.nl

Ter Heijde
C
Strandweg
Molenweg
Monster
Poeldijk
Zwartendijk
Arendsduin
Rijnsburgerweg
B
Strandweg
Honselersdijk
Poelkade
's-Gravenzande
Naaldwijk
Opstalweg
Maasdijk
Heenweg
Hoek
van Holland
Groeneweg
Westerlee
Staelduinlaan
A
A
Maasdijk
Nieuw Oranjekanaal
Oranjedijk
START
Maasdijk
Korte Kruisweg

Kijkpunten

A Watersysteem Oranjekanaal

In de omgeving van het Oranjekanaal heeft Delfland gewerkt aan de verbetering van het watersysteem. Onder het monumentale Jachthuis heeft Delfland door de Maasdijk een extra doorgang voor water gemaakt. Het Oranjekanaal is verbreed en verdiept zodat er meer water door kan stromen. Ook is de capaciteit van gemaal Westland vier keer zo groot gemaakt. Dit gemaal pompt overtollig water naar de Nieuwe Waterweg. Er kan nu veel meer water in korte tijd het gebied uit worden gepompt.

B Plas Hoekje van Alle Winden

Met het project ABCDelfland (Afvoer- en BergingsCapaciteit Delfland) neemt Delfland maatregelen om wateroverlast tegen te gaan. Een van de maatregelen is de aanleg van waterbergingen om overtollig water op te kunnen vangen, als er in korte tijd veel regen valt.
De Plas Hoekje van Alle Winden is zo'n waterberging: Delfland heeft de capaciteit van deze berging vergroot zodat in het Westland meer ruimte is voor water.

Routebeschrijving

1. Vanuit Korte Kruisweg gezien **LA** Willem III-straat.
2. De weg volgen tot de kruising (na eet- en sportcafé De Dijk) **RD** oversteken om de eeuwenoude Oranjesluis van dichtbij te kunnen bekijken. (A)
3. Terug naar de kruising en **LA** via fietsstoplichten de Maasdijk oversteken. Na 100m **LA** de Groeneweg in. Deze weg volgen.
4. 15m vóór kruising met Galgeweg, **LA** Galgepad volgen. Na bruggetje en smal paadje om een woonhuis, de Galgeweg oversteken: u bent op de Opstalweg.
5. Vóór de bocht **LA** het Boomgaardspad in. Over brug naar **R** Poelkade blijven volgen.
6. Als de Poelkade naar links buigt en overgaat in Rijnvaartweg, oversteken en verdergaan langs het water via de Poelmolenweg.
7. Ga het bruggetje **R** over en fiets **L** om Plas Hoekje van Alle Winden. (B) Aan het eind van de plas bent u op de Rijnsburgerweg. Deze tot einde volgen.
8. Bij T-kruising **LA** via fietspad en enige tijd langs Zwartendijk rijden.
9. Bij rotonde **RD** en bij stoplichten **RD** via Molenweg. Bij stoplichten vóór de oude Molen Winden (1882), **RD** Molenweg volgen. Kruising met Rijnweg recht oversteken.
10. Bovenaan het Molenslag **LA** het hooggelegen fietspad op richting Hoek van Holland. Bij tweede kruising (na kanon) **RA** via Strandweg dorp Ter Heijde in. U kunt hier over het duinpad lopen en over het strand uitkijken. (C)

C Kustversterking

Delfland werkt samen met andere organisaties aan het versterken van enkele kustplaatsen. De kust moet sterk genoeg zijn om ons gebied te kunnen blijven beschermen tegen een overstroming. Onder meer bij Ter Heijde (Delflandse kust) versterkt Delfland de kust.

11. Via Strandweg terug, fietspad **RA** langs duinen richting Hoek van Holland.
Ter informatie: Voor het wegpompen van water uit de vaart Vlotwatering naar zee komt er een nieuw gemaal. Dit werk door Delfland vindt tegelijk met de kustversterking plaats.

12. Na fietstunneltje ziet u rechts Arendsduin, een kantoor van Delfland. Vervolg fietspad en bij eerste kruising bij strand Slag Beukel, **LA** via Strandweg richting 's-Gravenzande, langs Slaperdijk.

13. Bij kruising met Noordlandseweg oversteken en naar fietspad **L** langs de Zanddijk. Aan het einde van dit fietspad, **RA** fietspad langs Zijdijk.

14. Na fietstunnel **LA**. U rijdt weer enige tijd onderaan de Maasdijk. Steek Nieuwe Laan recht over.

15. Na weer even langs de Maasdijk te hebben gefietst, bij stoplichten **RA** Papedijk op.

16. Na 300m bij afrit **LA** Van Oosthuyzelaan volgen. Aan het einde **RA** de Staelduinlaan in.

17. Aan het einde **LA** de Bonnenlaan volgen (u kunt **RA** langs het Oranjekanaal naar boezemgemaal Westland fietsen, en weer terug). A

18. Komende vanuit Bonnenlaan, brug over **RA**, daarna direct **R** fietspad geruime tijd volgen, richting Maassluis.

19. U bent nu in de Oranjepolder. Bij de woning Land's End **LA**. Bij de kruising met de Lange Kruisweg loont het de moeite om rechts het waterrijke recreatiegebied te bezoeken. Hier kan Delfland water bergen.

2

Kijk voor eventuele wijzigingen in de route op www.hhdelfland.nl

Groen en Water

Uitgestrekte natuurgebieden en slingerwegen langs knotwilgen en oude boerderijen karakteriseren de route door Midden-Delfland & Waterweg. Natuur speelt een belangrijke rol als het gaat om de kwaliteit van water. Natuurgebieden dienen meerdere doelen. Het is goed voor planten en dieren, aantrekkelijk voor recreanten en goed voor de kwaliteit van het water. Bovendien is het in natuurgebieden mogelijk om water te bergen.

In Vlaardingen fietst u langs afvalwaterzuiverings-installatie De Groote Lucht, waar Delfland het afvalwater zuivert van mensen die in het gebied wonen en werken.

Route Midden-Delfland & Waterweg

Lengte
32 km

Start- en eindpunt
Maasland, parkeerterrein onderaan de A20, afslag 7 (parkeerterrein ligt tegenover busstation De Afrit).

N
D
E
Delft
Woudseweg
Oostbuurtseweg
Dorppolderweg
De Lier
Westerlee
Schipluiden
Scheeweg
Kiwakelweg
Weidepad
C
Broekpolderpad
Maasland
Maassluis
Noordvliet
START
Zuidbuurt
B
Vlaardingen
Maassluissedijk
A

Kijkpunten

A Afvalwaterzuiverings-installatie De Groote Lucht

Langs de Nieuwe Waterweg, aan de Maassluissedijk in Vlaardingen, ligt afvalwaterzuiveringsinstallatie (AWZI) De Groote Lucht. Op deze AWZI zuivert Delfland het afvalwater van de inwoners van Vlaardingen, De Lier, Schiedam, Maassluis en Maasland. Het gezuiverde water wordt vervolgens geloosd op de Nieuwe Waterweg.

Routebeschrijving

1. Vanaf parkeerplaats, weg oversteken, fietspad **LA** richting Maasland.
2. Na brug **LA**, Maassluisseweg richting Maassluis.
3. Als weg naar **R** buigt, oversteken en via de Noordvliet nz **RD** langs de vaart verder.
4. Bij P.C. Hooftstraat **LA** ophaalbrug over. Direct **RA** via de Noordvliet zz.
5. Aan het eind **LA**, schuin de Markt over.
6. **RA** omhoog via De Wip (zie eventueel Gemeenlandshuis van Delfland op Hoogstraat 11).
7. **LA** Zuiddijk vervolgen.
8. Bij Korenmolen De Hoop (1792) de Laan 1940-1945 oversteken en via Prinses Julianalaan, over het spoor de Vlaardingsedijk op. Direct **R** staat boezemgemaal Mr. Dr. C.P. Zaaijer.
9. **R** aanhouden en vóór bedrijf Lievaart **RA** richting Nieuwe Waterweg.
10. Aan het eind **LA** fietspad langs water geruime tijd volgen.

B Krabbeplas Vlaardingen

Op deze plas wordt veel gesurft. In de zomer zijn er veel zwemmers en andere watersporters. Op het strandje bij de plas staat een bord van de provincie Zuid-Holland. Op dit bord staat informatie over de kwaliteit van het zwemwater. Bij zeer warm weer kan het namelijk zijn dat zwemmen wordt afgeraden, in verband met aanwezige blauwalg of botulisme.

C Vlietlanden

Natuurgebied de Vlietlanden is een door Natuurmonumenten beschermd gebied. Vanaf de veerboot die erlangs vaart, is goed te zien dat dit gebied rijk is aan watervogels en aan riet, paarsbloeiende kattestaarten, gele lissen en lisdodden met de bekende bruine rietsigaren. Deze Vlietlanden bieden planten en dieren een prettige leefomgeving. De natuurvriendelijke inrichting is bovendien goed voor de kwaliteit van het water.

11. Langs Paviljoen 't Oeverbos, tot bij parkeerterrein en vlak voor bord 1015 **LA**.

12. Volg weg die naar **L** buigt (aan het eind kunt u **RA** via het fietspad langs de Delflandsedijk richting Vlaardingen, om daar afvalwaterzuiveringsinstallatie De Groote Lucht te bekijken). (A)

13. Ter hoogte van Paviljoen 't Oeverbos Delflandsedijk oversteken en via steile fietspad de dijk af.

14. Na twee bochten, eerste pad **RA**, over bewaakte spoorovergang.

15. Bij T-kruising **RD**, pad buigt naar **R** en u rijdt langs de spoorbaan met zicht op eeuwenoude boerderijen.

16. Bij plattegrond **LA**, weg Zuidbuurt oversteken, natuurgebied Krabbeplas in. (B)

17. Na twee bruggen **RD** blijven fietsen, voorlangs paviljoen Krabbeplas.

18. Vóór kruising **LA** over fietspad, weg oversteken en viaduct over A20 nemen.

19. Fietspad eerst **R** en dan **L** van de weg volgen.

20. **LA** bij fietspad langs onverharde laan die met rood-witte slagboom is afgesloten.

21. Broekpolderpad **LA** inslaan. U heeft nu **R** het Broekpolderbos met **L** natuurgebied Aalkeet-Buitenpolder.

22. Bij splitsing **RD** via schelpenpad. Bij plattegrond **LA** en bordjes 'Veerpont' volgen. Met veerpont naar eindpunt Kwakelweg over Bommeer met zicht op de natuurvriendelijke oevers van de Vlietlanden. (C)

23. Met rug naar veerpont **RD** Kwakelweg op. 30m vóór einde, op kruising met fietspad, **RA** via Gaagpad richting Schipluiden (met vaart aan linkerhand).

D Waterberging Woudse polder

Delfland legt in het gebied waterbergingen aan waarin een hoeveelheid water tijdelijk kan worden opgeslagen. De waterberging in de Woudse polder kan worden gebruikt om een flinke hoeveelheid water uit de Zweth tijdelijk op te slaan, om de kaden te ontlasten als het water hoog staat. Dit is een van de maatregelen van het project ABC-Delfland (Afvoer- en BergingsCapaciteit Delfland), om de kans op wateroverlast in het gebied te verkleinen.

24. Onderaan grote Trambrug, direct rechtsom terug richting het water fietsen. Dan **RA** op schelpenpad langs het water blijven fietsen tot aan de eerstvolgende brug in Schipluiden (Paardenbrug). Deze brug overgaan en **LA** langs water een stukje terugfietsen.

25. Na de benzinepomp **RA** en na enkele meters direct **LA**, langs de begraafplaats. Volg het fietspad enkele kilometers (niet linksaf het water over) tot aan tunneltje. Ga door de tunnel.

26. Daarna direct **LA** via bruggetje over de Monsterwatering (u kunt eventueel **RA** heen en terug het dorpje 't Woudt bezoeken via het ANWB bordje). D

27. Na het bruggetje over de Monsterwatering direct **RA** via 't Groeneveld naar Groeneveldse watermolen (1719). E Terug naar de Woudseweg. Fietspad **RA** volgen.

28. Bij T-kruising met Noordlierweg **LA**. Woudseweg oversteken (voorzichtig!) en enige tijd via Oostbuurtseweg rijden. Over de brug, alsmaar **RD**.

29. Bij kruising met Zijtwende (de tweede Zijtwende die u tegenkomt) **LA**.

30. Als Zijtwende naar **L** buigt, oversteken en via het fietspad Berckerode drie bruggetjes over **RD**. U fietst door het Kraaiennest.

31. Einde fietspad **RD** via de Scheeweg langs tuinbouwbedrijven. Bij kruising met fietspad, **LA** via fietspad Kralingerpad, richting Maasland. U steekt Westgaag over (voorzichtig!) en passeert water de Gaag via een bruggetje.

E Groeneveldse molen

De in 1719 gebouwde stenen poldermolen bij 't Woudt deed tot 1960 dienst als watermolen. De molen is in 1985 gerestaureerd en kan, net als de Dijkpoldermolen (Maasland), in geval van nood worden ingezet. Met behulp van molens en gemalen kan Delfland het waterpeil beïnvloeden.

32. Na 100m, **RA** via fietspad het Weidepad, richting Maasland. Dit pad gaat over in de Molenweide.

33. Na tennisbaan en hertenkamp bij kruising **LA** via de Prinses Beatrixlaan.

34. Bij eerstvolgende kruising, vóór de brug, **RA** via 's Herenstraat langs het water door het fraaie oude Maasland.

35. Steek Huis ter Veldelaan over en vervolg weg langs het water via Kerkweg.

36. Bij T-splitsing **L** aanhouden, via fietsstrook **R** van de weg naar de A20. Brug over, langs 'De Veiling' en u komt **R** bij het parkeerterrein waar u bent gestart.

3

Kijk voor eventuele wijzigingen in de route op www.hhdelfland.nl

Polder en Water

Deze route begint in Delft, waar het hoofdkantoor van het Hoogheemraadschap van Delfland is gevestigd. In de stad, maar ook verderop in de wijk Emerald, ziet u welke maatregelen Delfland neemt voor goed waterbeheer. Waar intensief wordt gewoond en gewerkt, moet ook ruimte zijn voor water. Ruimte om te kunnen recreëren maar ook ruimte in de vorm van waterbergingen, waarin overtollig water als gevolg van extreem veel neerslag opgeslagen kan worden. Het verschil tussen het peil in de polderslootjes en het hoger gelegen (boezem)water is in Berkel en Rodenrijs goed zichtbaar. Verder voert de route langs mooie natuur en water in De Balij en bij de Dobbeplas en de Delftse Hout.

Route Oostland

Lengte
33 km

Start- en eindpunt
A13, afslag 8, Delft-Noord. Parkeren op de parkeerplaats van McDonald's.

Goed om te weten
Bij de kleine IJssalon Beaart, Julianalaan 37, verkopen ze heerlijk ijs.

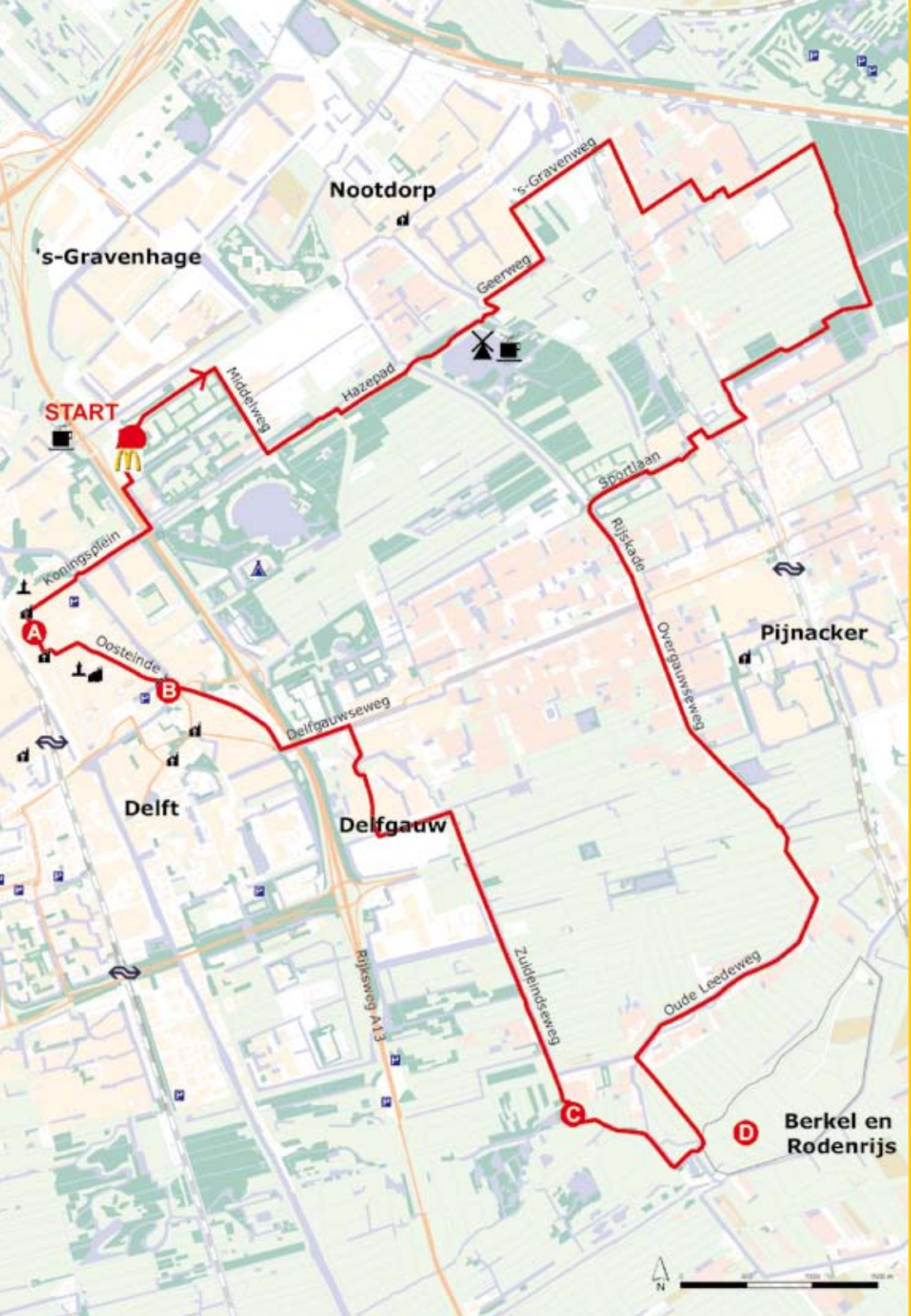
Nootdorp
's-Gravenhage
's-Gravenweg
Geerweg
Hazepad
Middelweg
START
Koningsplein
Oosteinde
Sportlaan
Rijskade
Overgauwseweg
Pijnacker
Delfgauwseweg
Delft
Delfgauw
Rijksweg A13
Zuideindseweg
Oude Leedeweg
Berkel en
Rodenrijs
A
B
C
D

Kijkpunten

A Gemeenlandshuis van Delfland

Het monumentale gebouw aan Oude Delft 167 in Delft is het hoofdkantoor van Delfland. De gevel van dit 'Gemeenlandshuis' (dat vanaf 1645 eigendom van Delfland is) werd in de 17de eeuw voorzien van wapens; voor elke hoogheemraad één.

B Afsluiting binnenstad

De laaggelegen grachten in de oostelijke binnenstad van Delft kunnen van De Schie worden afgesloten als het water in de Schie te snel stijgt. Op meerdere plekken in Delft worden maatregelen getroffen om dit mogelijk te maken. Bij de grachten aan het Rietveld en de Vlamingstraat zijn constructies te zien waar de schotten kunnen worden geplaatst. Bij dit project tegen waterovarlast werkt Delfland samen met de gemeente Delft.

Routebeschrijving

1. Vanaf parkeerterrein **RA** Kleveringweg volgen. Vóór tuincentrum **RA** via fietspad richting A13.
2. **LA** via St. Jorispad langs A13. Einde pad **RA** onder A13 door.
3. St. Jorisweg oversteken. Einde weg Rijn-Schiekanaal via Plantagebrug oversteken. **L** en direct **R** via Koningsplein.
4. Brug over en **LA** via Noordeinde. Aan Oude Delft 167 ziet u het Gemeenlandshuis van Delfland. (A)
5. Oude Delft vervolgen. Tweede brug **LA**, Peperstraat. Eind **L** en direct **R**. Oude Langendijk vervolgen (eventueel **L** de Markt bezoeken). **LA** Vrouwenregt ingaan.
6. Tweede straat **RA** Vlamingstraat ingaan. Aan het einde straat oversteken om de afsluiting van het Delftse water te bekijken. (B)
7. Vanuit de Vlamingstraat gezien **RA** Oosterstraat in, bij kruising Nieuwe Langendijk oversteken, Oranje Plantage langs kanaal volgen.

C Ackerdijkse Plassen

De Ackerdijkse Plassen is een van de belangrijkste vogelgebieden van Nederland. Met behulp van goed waterbeheer houdt Delfland zich bezig met herstel, behoud en verhoging van de natuurwaarden van dit bijzondere gebied. In het natuurgebied zijn vooral veel aalscholvers te zien.

D Bergboezem Berkel

Bij fietspunt 16 is waterberging Bergboezem Berkel goed te zien. Is de berging niet in gebruik, dan is er alleen een omrand poldergebied te zien. Als het water in de Berkelsche Zweth te hoog staat door teveel regen, kan via een inlaat water uit deze vaart de berging in stromen; zo worden de kaden ontlast. Met het project ABCDelfland (Afvoer- en BergingsCapaciteit Delfland) werkt Delfland aan maatregelen om wateroverlast in het gebied tegen te gaan. Bergboezem Berkel is onderdeel van de Groenblauwe Slinger.

8. Aan het eind **LA** via Oostpoort, **L** via Oostpoortbrug kanaal over en links aanhouden. Bij Julianalaan **R** en direct **L** richting Pijnacker. Via Oostplein en Delfgauwseweg helemaal uitrijden. Bij rotonde richting Delfgauw, onder A13 door.
9. Vlak vóór stoplichten **RA** naar wijk Emerald. Laan der Zeven Linden volgen. Ronding volgen, via Zuidpoldersingel.
10. Tweede weg **R** Koperslagerstraat in. Einde weg **LA** Azijnmakerstraat, na 50m **RA** (doorgang tussen nrs. 7 en 8) naar informatiebord over helofytenfilter.
11. Vanuit Koperslagerstraat gezien **LA** Azijnmakerstraat. Aan het eind **LA** Pompmakersstraat, weg oversteken en via Hoefsmidstraat en Smaldelerstraat **RD**.
12. Aan het eind via bruggetje **RA** enige tijd via Zuideindseweg.
13. Als weg naar links buigt, **RD** via Ackerdijkseweg.
14. Bij verkeerspaal ANWB 17192 **RD** richting Berkel. U rijdt via dit fietspad langs het vogelreservaat Ackerdijkse Plassen. C
15. Dit fietspad helemaal volgen tot u vanaf ophaalbruggetje links de Oude Sluis (1862) ziet, waar u kunt zien hoe groot het niveauverschil is tussen het water van de Berkelsche Zweth en de Rodenrijse vaart. LET OP: Ga TERUG via hetzelfde bruggetje.
16. Na 100m **RA** richting Pijnacker. Op de brug ziet u de Bergboezem Berkel recht voor u. D
17. Over brug **LA** via de Bovenmolenweg langs mooie molen met aanbouw 'De Valk' (1772).

18. Einde weg **RA** via Oude Leedeweg, bij T-kruising **RA** Groene Kade, volgende T-kruising **LA**. Uiteindelijk **RA** via Overgauwseweg richting Pijnacker gaan.
19. Bij rotonde Westlaan oversteken.
20. Rechtdoor Rijskade, die verderop overgaat in een fietspad.
21. Na jeu-de-boules baan aan uw linkerhand, **R** met het water meebuigen en langs sportvelden gaan.
22. Aan het eind **R** aanhouden en bij rotonde **RD**, Nobellaan. In bocht **LA** Troelstralaan, bij T-splitsing **RA** Thorbeckelaan en direct **LA** Dreeslaan.
23. Einde Dreeslaan **LA**, via stoep en **RA** onder spoor door, Molenpad volgen.
24. **LA** via Nieuwkoopseweg richting Nootdorp.
25. Na 200m **RA** via fietspad (niet Balijade, maar één fietspad verder) door natuurgebied De Balij.
26. Over de brug **LA**, verderop over een kunstige, blauwe brug.
27. Na deze brug **RD** via zandpad richting A12. Aan het eind komt u bij een informatiebord over het gebied. Met aan de rechterhand het informatiebord zandpad vervolgen.
28. Einde zandpad, **RA** via bruggetje, na 400m tegenover nr. 41 **LA** via schelpenpad.
29. Langs vijver, bruggetje over, tussen de kassen door. Bij kruising met Nieuwkoopseweg **RA**.
30. Bij kruising 's Gravenweg **LA** richting Nootdorp.
31. Over spoor, weg over **RD**. 's Gravenweg tot het einde volgen.
32. **LA** Hogeveenseweg. Molenaar Blonkweg/Hofweg oversteken, na 30m **RA** Geerweg (doodlopende borden niet voor fietsers).
33. Bij de kruising oversteken, vóór molen Windlust **LA**. Na 100m **R** richting Delft het fietspad langs Dobbeplas.
34. Fietspad langs plas vervolgen, na brug **RA** Hazenpad langs water blijven fietsen. **RA** witte brug over.
35. Na brug direct **R** en direct **L** weer een brug over. Direct **L** en na 50m **RA** via Middelweg langs wijk Ypenburg.
36. Einde **LA** Nootdorpsepad. U ziet weer de McDonald's waar u bent gestart.

4

Kijk voor eventuele wijzigingen in de route op www.hhdelfland.nl

Wonen en Water

Deze fietsroute leidt onder meer langs de afvalwaterzuiveringsinstallatie (AWZI) in de Harnaschpolder. Elke dag spoelt u ongeveer 130 liter water weg. Het afvalwater uit het doucheputje, wasbak en toilet gaat het riool in. Daarna zuivert Delfland het afvalwater voordat het op zee of op de Nieuwe Waterweg wordt geloosd.

Fietsend langs de Harnaschpolder zijn de grote installaties waarmee Delfland afvalwater zuivert goed te zien. Ook voert de route langs mooie parken en door de woonwijken Ypenburg en Wateringse Veld waar mensen op verschillende manieren aan het water wonen. In Wateringse Veld is het regenwater losgekoppeld van het riool; hierdoor wordt het regenwater direct afgevoerd naar het water in de sloten. Het relatief schone regenwater hoeft zo niet onnodig gezuiverd te worden door de afvalwaterzuiveringsinstallatie.

Route Rijswijk

Lengte
25 km

Start- en eindpunt
A13, afslag 8 Delft-Noord
Parkeren op de parkeerplaats van McDonald's.

Voorburg
Nootdorp
Brookslootkade
A
Nassaukade
Julialaantje
's-Gravenhage
Laan van Hoornwijck
Van Vredenburchweg
Stripiaan
Waterland singel
Wollegras
START
Wateringen
B
Noordhoornseweg
Haantje
C
Prinsenbanselaan
Dorpskade
Zwethkade Zuid
Delft
Den Hoorn
N

Kijkpunten

A Haagsche Vliet

De Haagsche Vliet of Trekvliet is een van 1344 tot 1345 gegraven vaart, tussen Den Haag en Rijswijk. De vliet was een aftakking van de waterweg die Delft en Leiden met Den Haag verbond. Over deze Haagsche Vliet ligt de Geestbrug, de oudste tolbrug in de omgeving.

B Wateringse Veld

Bij het ontwerp van Wateringse Veld, een woonwijk aan de rand van Den Haag, is rekening gehouden met groen en water. In de wijk is het regenwater afgekoppeld van het riool. Dat wil zeggen dat het regenwater niet via het riool wordt afgevoerd, maar via goten en buizen direct naar de sloten gaat. Op deze manier hoeft de afvalwaterzuiveringsinstallatie het relatief schone regenwater niet onnodig te zuiveren.

Routebeschrijving

1. Vanaf parkeerplaats **LA** Nootdorpsepad volgen (langs Brasserskade).
2. Na sportpark **RA** Middelweg.
3. Derde straat **L** Wollegras, eerste weg **R** en direct **L** fietspad Veenbespad. U bent in Ypenburg.
4. Grotere weg (Brasserhoutweg) kruisen, na 30 meter **L** fietspad Bitterzoetpad.
5. **RD** Brasserskade oversteken, **L** ziet u de Waterwijk en rioolgemaal Ypenburg.
6. Over brug en trambaan, **R** en direct **LA ri** Rijswijk, Zwaluwsingel.
7. Na bocht, **RA** Zomertalinglaan.
8. Van Oudheusdenlaan kruisen en direct daarna **L** van de weg fietspad volgen.
9. Ypenburgse Boslaan oversteken. Daarna **R** en direct **LA** fietspad Postenkade volgen.
10. Derde straat Guirlande **LA**, volgende **LA** Laan van Kans verderop **R** van de weg fietspad volgen.
11. Bij stoplichten **RA** Laan van Hoornwijck, **RD** langs sporthal, onder A4 door.
12. Bij tweede stoplichten **RA** Laan van Zuid Hoorn. Einde **LA** Laan van Oversteen.
13. Bij stoplichten **RA** Laan van Hoornwijck.
14. Na Hoornbrug over de Vliet, scherp **RA** Haagweg en direct **LA** Nassaukade, langs de Vliet. De weg gaat over in de Geestbrugkade. Inmiddels rijdt u langs de Haagsche Vliet. (A)
15. Geestbrugweg oversteken, via Cromvlietkade, dat later fietspad wordt.
16. Einde fietspad, **LA** Broekslootkade (**R** van het water).

C Harnaschpolder

In de Harnaschpolder (Midden-Delfland) is een afvalwaterzuiveringsinstallatie gebouwd. Omdat het aantal huishoudens en bedrijven nog altijd toeneemt, was de capaciteit van AWZI Houtrust in Den Haag niet meer voldoende om al het afvalwater van deze regio te verwerken. Bovendien voldoet de AWZI al aan de toekomstige eisen voor afvalwaterzuivering.

17. Aan het einde Rijswijkseweg oversteken, **LA** en direct **RA** Tulpstraat uitrijden.
18. **LA** Steenlaan.
19. Aan het eind bij Ruysdaelplein **RA** en direct **R** fietspad Julialaantje volgen, Burgemeester Elsenlaan kruisen en Julialaantje verder volgen langs Don Bosco.
20. **L** aanhouden Don Bosco Laantje.
21. **RA** de Van Vredenburchweg op en **R** aanhouden, langs Landgoed Te Werve.
22. Huis te Landelaan oversteken. Over fietsspoorbrug.
23. Bij stoplichten tweemaal de Prinses Beatrixlaan oversteken en aan linkerkant Van Vredenburchweg verder.

24. Direct **LA** Park Steenvoorde in en direct **R** fietspad op.
25. Einde **LA** J.F. Kennedylaan. Generaal Spoorlaan oversteken. Via Minister Aalberselaan.
26. Einde **R** Pr. Marijkesingel (**L** van de weg fietsen).
27. Op rotonde rechtsom Schaapweg oversteken
28. **RD** via De Dijk door het woongebied naar de Strijplaan.
29. **LA** op tweede strook van de Strijplaan.
30. Bij stoplichten **RA** Sir Winston Churchilllaan.
31. Over de brug, **LA** Treslonglaan, direct **L** fietspad Rijner Wateringkade op.
32. Eerste pad **RA**, via een slinger de Bovendijk volgen, door het waterrijke Wateringse Veld. (B)
33. Eerste weg **LA** over lange fietsbrug naar Praagsingel. Praagsingel **RD** volgen.
34. Middenweg oversteken naar Moskousingel. Laan van Wateringseveld oversteken en **RD** Londensingel op.
35. Derde **LA** Rob Wooningbrug over en **RD** via Wim Sonneveldstraat en Wim Sonneveldplein.
36. Over de brug en aan het einde **LA** Turfschipper op, na bocht, **LA** Stoelmatter en direct weer **R** Vlasser.
37. Vóór rotonde **LA** Dorpskade (voor recyclingcomplex). Over de snelweg (N211) en langs De Bonte Haas, over brug over de Zweth.
38. **LA** Zwethkade Zuid, aan het einde brug over en **L** aanhouden.
39. Onder snelweg (N211) door. De weg maakt enkele bochten en loopt even langs de A4. De weg heet daar Noordhoornseweg en gaat langs het water onder A4 door.
    Ter informatie: Bij extreem veel regen kan Delfland water uit de Zweth in calamiteitenberging Hoekpolder in Rijswijk tijdelijk opslaan om de kaden te ontlasten. Deze berging ligt aan de overkant van de Zweth, op het punt vlak voordat je de A4 onderdoor gaat.
40. Bij 'Bonte Huis' bocht naar **R** langs de afvalwaterzuiveringsinstallatie Harnaschpolder. (C)
41. Eerste lage brug **LA**, direct **RA** via Sionsweg.
42. Bij stoplichten Provinciale weg oversteken en via 't Haantje verder langs het water.
43. Over spoor, einde weg **RA** via Lange Kleiweg en later Wateringseweg langs Calvé.
44. Brug over en na stoplichten aan de overkant **LA** via Vrijenbanselaan, RijnSchiekanaal over.
45. Bij stoplichten **RD**. Bij volgende stoplichten **RA**, via Brasserskade **ri** Nootdorp.
46. **RD** fietspad over A13. Bij stoplichten **RD**. U bent weer terug bij het startpunt.

5

Kijk voor eventuele wijzigingen in de route op www.hhdelfland.nl

Stad en Water

Water en natuur leveren een belangrijke bijdrage aan de kwaliteit van de leefomgeving, zeker in een dichtbevolkte stad. Voorbeelden hiervan tijdens deze fietsroute door Den Haag en omstreken zijn de Hofvijver, de Haagse Beek, de grachten in het centrum en het water en het groen in gebieden als het Zuiderpark en Madestein. Het Hoogheemraadschap van Delfland en de gemeente Den Haag werken samen om de kwaliteit van het Haagse water te verbeteren en aantrekkelijker te maken.

Deze fietsroute voert voor een deel door stedelijk gebied. Een toename van stedelijk gebied, tuinbouwbedrijven en autowegen leidt tot meer verhard oppervlak. Dit betekent dat bij veel regen het water niet overal de bodem in kan. Als regen niet kan worden afgevoerd via de grond, staat het water in sloten, beken en grachten eerder hoger. En aangezien door klimaatverandering meer regen valt in een korte periode – en deze perioden ook vaker voorkomen – blijft Delfland in het gebied ruimte voor water creëren.

Route Haagland

Lengte
28 km

Start- en eindpunt
Parkeerterrein bij schaats- en outdoorcentrum De Uithof (staat aangegeven) aan de Lozerlaan in Den Haag.

Pluvierstraat
President Kennedylaan
Parkstraat
Noordeinde
NW Buitensingel
Laan van Meerdervoort
's-Gravenhage
Loosduinsekade
Deltaplein
Hengelolaan
Madepolderweg
START
A
B
C
D
E
Poeldijk
Wateringen
Delft
N

Kijkpunten

A Hofvijver

Op de plaats waar een beek uit het Haagse Bos en een beek uit de duinen samenvloeien ontstond duizenden jaren geleden een duinmeer: de Hofvijver. Nog steeds is het water van de Hofvijver afkomstig uit de duinen (Kijkduin).

Routebeschrijving

1. Fiets naar de Lozerlaan, ga daar **RA** en dan **LA** via stoplichten, Hengelolaan enige tijd volgen.
2. Beresteinlaan kruisen, langs Sportpark Escamp.
3. Dedemsvaartweg, Leyweg, Maartensdijklaan en later Loevesteinlaan kruisen. En via Maria Heinenweg het Zuiderpark infietsen.
4. **R** aanhouden langs het water en **RD** Johanna Naberweg, langs water en bloementuin.
5. **RD** Fortuynweg. Na rosarium en het voormalige ADO stadion, **LA** H.R. Holstweg, **ri** midgetgolf, hertenkamp en speeltuin 'Ot en Sien'. Als u deze gepasseerd bent, **RA** Marie Jungiusweg op.
6. Direct bij fietsstoplicht oversteken. Rond Soestdijkseplein en tweede **RA** Zuiderparklaan volgen (voorzichtig bij de rotonde!).
7. Bij stoplichten **RA** Apeldoornselaan, vóór kerk **L** aanhouden, Apeldoornselaan volgen.
8. Bij Loosduinsekade **RA** en deze enige tijd volgen.
9. Bij stoplichten voor trambaan **RD**.
10. Vóór de brug bij de Zoutkeetsingel, bij stoplichten **LA**, via de Noord West Buitensingel **ri** Scheveningen.
11. Bij kruising scherp **RA** over de brug bij de Westermolens, en direct **L** Noordwal uitrijden, fietspad **L** volgen, houdt halverwege op.
12. Torenstraat kruisen. Bocht naar **L** Prinsessewal oprijden. Hier rijdt u langs de tuin van Paleis Noordeinde (De Paleistuin is hier via twee ingangen vrij toegankelijk zolang het licht is. U kunt er de achterkant van het Paleis en de Koninklijke Stallen zien).

B AWZI Houtrust

Per persoon spoelen we per dag 130 liter water weg. Met afvalwaterzuiveringsinstallaties (AWZI's) zuivert Delfland ons afvalwater. Aan de Houtrustlaan staat zo'n zuiveringsinstallatie. Afvalwater uit Den Haag en omstreken wordt hier gezuiverd. Delfland past deze installatie aan zodat aan de strengere eisen kan worden voldaan. Omdat Delfland steeds meer bedrijven en huishoudens telt, is de afvalwaterzuiveringsinstallatie in de Harnaschpolder in Midden-Delfland gebouwd. Voor deze zuivering zijn in de Haagse regio ook op veel plaatsen nieuwe leidingen voor het vervoeren van afvalwater aangelegd.

13. Bij stoplichten **RA** Hoge Wal, langs de Koninklijke Stallen.
14. Eerste weg **RA** Noordeinde. Halverwege ziet u **R** het Paleis Noordeinde.
15. U vervolgt het Noordeinde, eerste straat **LA** Heulstraat.
16. Voor een kijkje bij de Hofvijver en het Binnenhof, ga dan bij Kneuterdijk **RA** en eerste weg **LA** Lange Vijverberg. (A)
    RA Korte Vijverberg. **RA** langs Mauritshuis via het Binnenhof. Einde **RA** via Buitenhof. U bent weer terug op de Kneuterdijk.
17. Wilt u de Hofvijver en het Binnenhof overslaan, ga dan vanaf de Heulstraat **LA** de Kneuterdijk op, die buigt naar **R** en naar **L**, Parkstraat.
18. Bij stoplichten **RD** Alexanderstraat. Om het standbeeld van Willem Frederik op het Plein 1813 heen.
19. Bij stoplichten **LA** Javastraat.
20. **R** aanhouden via Scheveningseweg. Vóór u ziet u het Vredespaleis.
21. Fietspad dwars over trambaan volgen.
22. Bij stoplichten **LA** Carnegielaan.
23. Eerste weg **R** Tolweg door de ambassadewijk.

C Boezemgemaal Schoute en verversingskanaal

Het boezemgemaal Schoute in Scheveningen pompt water naar het hoger gelegen verversingskanaal. Van daaruit kan het water op zee worden geloosd. De oorsprong van het verversingskanaal gaat ver terug. In 1722 stelde Nicolaes Kruikius aan de hoogheemraden (bestuurders) van Delfland voor een kanaal aan te leggen 'tot lozing van het grachtwater van Den Haag op zee'. Uiteindelijk zou Delfland om uiteenlopende redenen pas in 1888 toestemming aan Den Haag geven deze felbegeerde uitwatering naar zee aan te leggen: het verversingskanaal.

D Duinen

Het gebied van Delfland ligt ver beneden de zeespiegel. Wanneer de duinen of dijken zouden bezwijken kunnen de gevolgen zelfs tot aan de Utrechtse Heuvelrug merkbaar zijn. Om dat gevaar te beperken zorgt Delfland voor stevige keringen. Naast de Delflandse kust versterkt Delfland de kust bij Scheveningen. Tegelijk met de kustversterking wordt in samenwerking met de gemeente Den Haag de boulevard

24. **LA** Jacob Catslaan, langs park Zorgvliet, waar het Catshuis zich bevindt.
25. **RA** Johan de Wittlaan.
26. 50m vóór de stoplichten **LA** Stadhoudersplantsoen in.
27. Bij Stadhouderslaan **RA**.
28. Bij stoplichten **LA** President Kennedylaan. Enkele zijstraten kruisen.
29. Over Houtrustbrug **RA**, Houtrustweg langs het Afvoerkanaal. **L** ziet u de afvalwaterzuiveringsinstallatie Houtrust (B), **R** het gemaal. (C)
30. Nieboerweg oversteken. Houtrustweg vervolgen.
31. Derde straat **LA** via Pluvierstraat, onderbroken door Tesselseplein, helemaal door Duindorp Scheveningen.
32. Aan het eind Duivelandsestraat oversteken en asfaltfietspad door het Westduinpark naar Kijkduin (zie ANWB paddenstoelen).
33. Aan het einde van dit duinpad bij Kijkduinsestraat recht oversteken, langs Deltaplein en Kijkduin Promenade **RD**, Hoek van Hollandlaan. In de bocht ziet u **R** de vestiging Kijkduin van Delfland. (D)
34. Na de bocht **RA** duinfietspad **ri** Hoek van Holland. Na de woonwijk ziet u **L** paviljoen De Haagsche Beek, vernoemd naar het watertje dat **L** van dit fietspad loopt. (E)
35. Eerste fietsafslag **LA ri** Wateringen.
36. Na ingang Kijkduinpark **RA** Wijndaelerduin en weer **RA** fietspad Solleveldpad tussen golfbanen door.
37. Kruising oversteken, aan linkerkant fietspad volgen over brug naar Ockenburghse Bos. Fietspad volgen.
38. Voorbij vroegere jeugdherberg **L** aanhouden en daarna bij kruising **RA** laan volgen.

opgeknapt! Bij het beheer en onderhoud van de duinen staat veiligheid voorop maar er is ook aandacht voor landschap, natuur en recreatie.

E Haagse beek

De Haagse beek is een riviertje uit de Middeleeuwen, dat bij punt 34 uit een bron ontspringt. Deze beek voorzag ooit samen met een andere beek de Hofvijver van water. Nog steeds voedt deze bron diverse plassen langs de Sportlaan in Den Haag. In de loop van de jaren '90 heeft Delfland langs de Haagse beek natuurvriendelijke oevers aangelegd met bijzondere flora. In de grote plantsoenachtige waterpartijen langs de loop van de beek zijn schiereilandjes met riet gecreëerd; een geliefde verblijfplaats voor kikkers, salamanders en padden.

39. Over brug Monsterseweg oversteken, fietspad **R** aanhouden
40. Bij T-kruising fietspad **RD**. Dit kronkelende fietspad gaat langs de plassen van het recreatiegebied Madestein.
41. Kruising bij brug recht oversteken.
42. Bij pannenkoekenhuis Hans en Grietje, steekt u kruising over en via het fietspad **R** aanhouden.
43. **LA** vóór Madepolderweg, daarna verplicht **R** van de weg.
44. Bij stoplichten Nieuwe Weg over, **L** en direct **RA ri** recreatiegebied De Uithof. Dit pad uitfietsen. U bent weer terug bij het startpunt.

Colofon

Deze brochure is een uitgave van
het Hoogheemraadschap van Delfland.
Phoenixstraat 32, Postbus 3061, 2601 DB Delft
Telefoon (015) 260 81 08
info@hhdelfland.nl
www.hhdelfland.nl

Routes
Rotterdam ByCycle i.s.m. Gerrit van Geest

Kaartmateriaal
Topografische dienst Kadaster
Team Geo-informatie Delfland

Tekst
Bureau Bestuur & Communicatie

Fotografie
Claudia Dohm, Manon Eekhout,
Roger van der Kraan en Martijn van Kooten

Vormgeving
Berg Kleijn Communicatie C.V., Den Haag

Drukwerk
Stimuka, Rijswijk